

RECENZE

Jaroslav Pinkas, Karina Hoření a kol. - multimediální vzdělávací DVD: *Dějiny ve škole*, Ústav pro studium totalitních režimů.

Nemálo pedagogů v současné české škole zastává názor, že je-li v edukační praxi něčeho dostatek, pak jsou to právě hodnotné výukové prostředky. Snadno dostupné powerpointové prezentace zhotovené samotnými učiteli dějepisu dnes pokrývají většinu probírané látky, a poskytují tak neoprávněný pocit splněného úkolu. Uvědomíme-li si však, že moderní dějepis má vést žáka především ke komunikaci o historii a poznání způsobů zacházení s minulostí, musíme touto optikou hodnotit současnou kvalitu výukových médií mnohem střízlivěji.

O odpověď shrnující hodnocení a potenciální přínos tohoto kolektivního díla se pokusí následující řádky. Sekce vzdělávání Ústavu pro studium totalitních režimů předkládá v rámci projektu Dějepis pro 21. století již čtvrté edukativní DVD. Autoři se originálním způsobem tentokrát věnují roli školy, učitele a dějepisného vyučování zejména v popkultuře, jež se významně podílí na začleňování jedince do národního kolektivu, vnímání minulosti a historického rozměru současnosti. Výukové DVD – *Dějiny ve škole* reflektuje jak samotný vyučovací předmět, tak i proměny tvorby historického konstruktů podle aktuální společenské objednávky. Jako metodického nástroje je k této demonstraci využito atraktivního média - hraného filmu, považovaného školní mládeží za důvěrně známé. Důvěra ve zmiňované médium mimochodem představuje stále nedoceněný motivační potenciál pro jeho účinné uplatnění a úspěšný průběh výchovně vzdělávacího procesu. Strukturovaný obsah recenzovaného výukového prostředku, množství ukázek a rozsáhlý metodický aparát svědčí o koncepční, náročné a dlouhodobé přípravě autorů.

Tvůrci představují (nejen) učitelské veřejnosti osm didakticky zpracovaných námětů *Dva Janové v české historii*, *Bitva u Lipan a Příliš mnoho paměti*, *Dvě zbraně máme...* z národních dějin a zároveň dějin českého školství. Každý námět je strukturován podle jednotlivých kroků a důraz je položen na zpětnou vazbu každé etapy. Audiovizuální sekvence nebo vyobrazení jako alternativní informační zdroje jsou kombinovány s textovými informacemi, reflektují problematiku časových rovin v popkulturních dílech (doba historické události, doba vzniku díla, doba vnímání díla aktuální společností apod.) a uplatňují tak časový multiperspektivní princip. Pro názornější demonstraci rozdílné kvality informací o historické skutečnosti autoři vhodně doplňují ukázky rovněž interpretacemi historiků. Přestože multiperspektivní metoda není samospasitelná a odborné diskuze na dané téma upozorňují nejen na možnosti ale i meze této výukové strategie, jistě není na místě obava ze zahlcení současné dějepisné edukace doporučenými postupy. V daném případě lze optimisticky předpokládat a doložit, že před sebou máme moderní pomůcku motivující k implementaci do výuky. Rozvíjející didakticko-metodický aparát obsahující podle promyšlené struktury cíle, komentáře, doplňující informace a úkoly, v konkrétních případech pracovní listy s doporučeným řešením jsou dle mého názoru na vysoké úrovni. Učitelům se dostává potřebné organizační instrukce a žákům cílevědomého návodu ke komparaci, analýze, interpretaci.

Materiály nabízejí kvalitativně novou možnost každému vyučujícímu dějepis, který se nechce vracet do minulosti cestou prosté reprodukce faktů. Samozřejmě představují pro učitele nejednu výzvu, aby své žáky motivoval k zodpovědnému hodnocení, kritickému postoji i pochopení, že pojetí historických jevů a informací o nich se často z nejrůznějších důvodů „opisuje“, záměrně manipuluje a

měl by být schopen pochopit a vysvětlit, proč tomu tak je. Pochopit historii jako vyprávěný příběh, v němž vždy dobová společnost, která připojila další pokračování, stejně jako ta předchozí, sledovala své aktuální cíle a zájmy. Výukovým DVD autoři zároveň přispěli k potřebám školské praxe demonstrací postupu, jímž by mohl pedagog vést žáky ve výuce ke schopnosti dekonstrukce a následné syntézy, interpretace - především, avšak nejen - audiovizuálního informačního zdroje. Pomůckou ve všech námětech prostupuje snaha o více úhelný pohled kompletovaný odkazem na příslušnou literaturu.

Z drobných připomínek, které však nenarušují celkový dobrý dojem, lze doporučit doplnění rozšiřující literatury v námětech *Dva Janové v české historii* a *Bitva u Lipan* o titul z pera Jiřího Raka *Bývali Čechové*, Praha 1994. Předložený text je na dobré stylistické úrovni, nicméně ve výjimečných případech bych doporučil doladění formulací – např. „...žáci zodpověděli vyčerpávajícím způsobem otázku **po** souvislostech nacionální ... ideologie“ (s. 5). Recenzní verze vykazuje taktéž řadu spíše negativních zásahů pravopisného korektora (automaticky generovaná velká písmena za tečkou řadových číslic apod.). Proto upozorňuji na nutnost důkladné závěrečné redakce textu. Textová struktura: cíle, instrukce, reflexe i rozšiřující informace jsou přehledně graficky zpracovány a umožňují uživateli snadnou orientaci.

Předpokládám, že pozitivní ohlasy uživatelů ze školské praxe potvrdí užitečnost tohoto edukativního DVD. Žáci a studenti, ale i učitelé, kteří dosud s podobně připravenými materiály nepracovali, získají hlubší a praktický vhled do problematiky významu informačních zdrojů zásadně měnících nebo naopak konzervujících naše postoje k historickým událostem. V neposlední řadě má dílo potenciál přispět ve výukové praxi ke snazšímu přijetí principu objevného učení i významu poznávacího procesu oproti pasivnímu sdělování hotových poznatků.

Závěrem lze konstatovat, že předložené výukové DVD je zpracováno na úrovni odpovídající aktuálním trendům moderní výuky dějepisu a má dobré předpoklady k tomu, aby splnilo vytyčené cíle. Proto je doporučuji k publikování.

V Brně 30. 7. 2014

PhDr. Kamil Štěpánek, CSc.
katedra historie PdF MU